

HERKÜL, DEİANERİA VE ATADAM NESSOS'UN ÖYKÜSÜ- Herkül'ün eşi Deianeira bir kral kızı olarak bilinse de babası Tanrı Dionysos'tur. Herkül bir gün eşi ile yola koyulur. Bir ırmağı geçerken eşini Atadam Nessos'a emanet eder. Atadam, ırmağı aşırken kadına sarkıntılık eder. Eşinin çığlıklarını duyan Herkül, zehirli okla Nessos'u kalbinden vurur. Nessos ölmeden önce eşinin sevgisini daima sürdürmesi için yarasından akan kanı saklamasını, gelecekte büyü olarak kullanmasını söyler. Kan, zehirli oktan da zehirlidir. Çift gidecekleri yere ulaşır. Bir süre sonra bir başka kadını sevgisinden uzaklaştırmak isteyen eşi, büyüü kan sürdüğü gömleği Herkül'e gönderir. Herkül gömleği giyer giymez derisi kumaşa yapışmaya, kumaşı çektiğinde de deri soyulmaya başlar. Herkül acılara dayanamayıp kendisini ateşe atınca Deianeira da intihar eder.



'Atadam' mozaïği yurda dönüyor

ÖZGEN ACAR

ANKARA - Gaziantep'ten 1992'de ABD'ye kaçırılan, Yunan mitolojisinin yarı Tanrısı, güçlü **Herkül**'e ve eşine trajik bir oyun oynayan **Atadam** öyküsünü anlatan Roma dönemi mozaïği altı yıl sonra Türkiye'ye geri geliyor. Houston'da bulunan mozaik, yılbaşından sonra teslim edilecek.

İS 2-3. yy'a ait 3x1.5 m. boyutundaki mozaik, Suriye sınırına yaklaşık 50 km uzaklıktaki Nizip ilçesinde bulunan Belkis (Zeugma) ören yerinde ortaya çıkarıldı. "**Antep'li Mehmet**" adıyla tanınan sabikalı kaçakçının yurtdışına kaçırılmasında önyak olduğu, Münih'teki ünlü kaçak eserler pazarlayıcısı **Fuat Üzülmaz**'e iletiildiği belirlendi.

Üzülmaz, New York Madison Avenue'de antikacı **Selim Dere**'nin "**Fortuna (Kader)**" adlı galerisinde mozaïği pazarlamaya çalışırken, FBI ajanları bir rastlantı sonucu olaya el koydu. Ancak, Türkiye bağlantısında yeterli kanıt bulunmadığı gerekçesiyle yasal soruşturma askıya alınca Dere, görkemli eseri Houston'da Dominique de Menil'in özel koleksiyonundan doğan "**Menil Müzesi**"ne sattı. Dere, 70'li yıllarda Kapalıçarşı'da iken, Antalya Perge'de bulunan

►1992'de Gaziantep'ten (Zeugma) kaçırılan görkemli mozaïği Houston Menil Müzesi Türkiye'ye geri veriyor. Müzenin, masraflarını karşılayıp Türkiye'deki parçalarla mozaïği Houston'da birleştirip birkaç yıl sergiledikten sonra geri verme önerisini Ankara reddetti.

"**Herkül Lahti**"nin parçalarının ABD'ye kaçırılmasında da önemli rol oynamıştı.

Zeugma'da birlikte kazı yapan Gaziantep Müze Müdürü Dr. **Rifat Ergeç**, Avustralyalı arkeolog Dr. **David Kennedy**, Ayvaztepe'de bir insanın sığabileceği büyüklükte, iki metre uzunluğunda bir tünelden girilen bir odada Roma dönemine ait bir yapı buldular. Yapının tabanında son derece iyi korunmuş, bir ziyafet sahnesini anlatan bir mozaïğe rastladılar. Yarı çıplak durumda Tanrı ve Tanrıçaların müzik eşliğinde içki içtiklerini gösteren mozaïğin bitişiğinde ise daha küçük ölçüde geometrik bezemeli ikinci bir başka pano belirlediler, ancak başka mozaiklerin de çalışıldığını saptadılar.

"**Belkis Zeugma mozaïği**", çok renkli taş (tessera) işçiliği, Roma figürlerindeki hareketlilik, yüz ifadelerinin anlamlı işleniş açısından 1992 yılında ülkemizde ele geçen buluntular açısından da en önemlilerinden biri olarak kabul ediliyor. Zeugma'dan çıkan çeşitli heykel ve kabartmalar müzede sergi-

leniyor. Kültür Bakanlığı'nın geçen bahar aylarında Ankara'ya davet ettiği müzenin müdürü **Bernard Davezac**'a olay anlatıldı. Davezac, Houston'a dönünce yönetim kuruluna Ankara temaslarını aktardı, "**mozaïğin Türkiye'de kalan parçaları ile Houston'da birleştirilip, onarıldıktan sonra geri verilmesini**" önerdi. 3x1.5 m. boyutundaki mozaik, müzeye yaklaşık 50x70 cm. boyutunda iki parça olarak ulaşmıştı.

Müzenin önerisi

Müze yetkilileri, geçen haftalarda bu öneriye uygun olarak mozaïğin masrafları kendilerince karşılanmak koşulu ile Türkiye'den gelecek parçalarla birleştirilip onarıldıktan, birkaç yıl sergiledikten sonra Türk hükümetine geri verilmesini kararlaştırdı.

Ancak, Türk yasası eserlerin yurtdışına bir yıldan fazla çıkışına izin vermediği için Ankara bu öneriyi reddetti. Müze, önceki hafta, mozaïğin Türkiye'nin istediği biçimde onarılmamış iki parça olarak geri veril-

mesini kararlaştırdı. Eserin, Houston Başkonsolosluğu'na mı yoksa Ankara'da mı teslim edileceği henüz belirlenmedi.

Ayrıca Menil koleksiyonu, 1970'lerde KKTC'den kaçırılan, Bizans'ın en görkemli dönemi İS 6. yy'da yapılmış "**Lysi Kilisesi duvar resimleri**"ni, Münih'te hapsede olan ünlü Konyalı sahtekâr kaçakçı **Aydın Dikmen**'den 80'li yılların sonunda satın almıştı. O dönemde müdür olmayan Bizans uzmanı Davezac'ın önerisi ile alınan resimler, Houston'da projesini Menil'in mimar oğlunun yaptığı bir kilise-müzenin duvarlarında sergileniyor.

Kıbrıs Rum Yönetimi, resimlerin mülkiyeti kendilerinde kalmak üzere belirsiz bir süre sergilenmesine izin verdi. Rum yönetiminin, Lysi'nin tekrar kendilerine geçmesi durumunda bu eserleri Houston'dan geri almayı öngördüğü biliniyor.

1999 Eylülü'nde Birecik Barajı'nın suları altında kalacak Zeugma, Roma'nın lejyon yerleşmesi olup, Fırat üzerinde stratejik bir köprü oluşturmaktaydı. İS 1. yy'daki nüfusu 80 bin kişi olarak tahmin ediliyor. Kent, Antakya, Kartaca, İskenderiye'den küçük, Pompei'den birkaç kat büyük, Atina ile hemen hemen aynı büyüklükte idi.